

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:3192

av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD)

Krafttag mot gängkriminalitet och grov organiserad brottslighet

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sociala insatsgrupper för unga vuxna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avhopparverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om attacker mot hälso- och sjukvårdspersonal och väsentliga samhällsfunktioner och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda kränkingsersättning för poliser och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla polisens möjlighet till kameraövervakning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre samarbete mellan Tullverket och polisen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta samarbetet mellan kronofogden och polisen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydliga mål för polisens närvaro i särskilt brottsutsatta områden och tillkännager detta för regeringen.

Sociala insatsteam för unga vuxna och avhopparverksamhet

Sedan 2013 har socialtjänsten i Stockholm, polisen, Kriminalvården, Kronofogden, Arbetsförmedlingen och jobbtorget arbetat tillsammans för att hjälpa personer som vill hoppa av från kriminalitet och återvända till samhället som laglydiga medborgare. Projektet kallas sociala insatsgrupper eller SIG-projekt. Det innebär att unga vuxna mellan 20 och 29 år med kriminell bakgrund kan få hjälp med att ersätta sitt destruktiva beteendemönster med utbildning eller sysselsättning.

De som deltar i SIG-projektet måste ge sitt samtycke för att sekretessen kring deras ärende ska kunna lyftas, vilket underlättar för myndigheterna att enklare samarbeta med varandra. Projektledare i projektet menar att det här är en av anledningarna till att det går bra för projektet, att de som ingår i det deltar frivilligt och efter ett beslut fattat av dem själva, inga andra. Det är en viktig ingång och en del i en avhopparverksamhet som tycks vara välfungerande.

Polismyndigheten fick i sitt regleringsbrev 2017 ett uppdrag att använda högst 5 miljoner kronor till avhopparverksamhet för kriminella och ska senast i maj 2018 åiterrapportera var pengarna som delats ut i bidragsform har hamnat och till vad de har använts. Under hösten ska stadsledningskontoret i Göteborg göra en uppföljning av det egna avhopparprojektet Kunskapscentrum för organiserad brottslighet och kriminologiska institutionen vid Stockholms universitet ska göra en uppföljning av SIG-projekt i Stockholm.

Det är angeläget att dessa och andra eventuella utvärderingar sammanställs skyndsamt för att utveckla en nationell praxis som innebär att avhopparverksamheten kan drivas enligt bästa möjliga modell. Avhopparverksamheten är nämligen inte utan brister.

Medan polisområde Bergslagen rapporterar om en handfull lyckade avhopp bland tungt kriminella och Stockholmspolisen likaså, visade Uppdrag gransknings reportage från Biskopsgården att av nära 100 personer som varit i kontakt med Kunskapscentrum för organiserad brottslighet så finns det inga bekräftade fall på lyckade avhopp. Per-Olof Wikström, professor i kriminologi vid Cambridge University, menar att de samverkansmodeller som används sällan är effektiva eftersom samverkan inte självt kan motverka brott eftersom det är innehållet, inte samverkan, som spelar roll.

Vi vill därför se en samlad översyn av all avhopparverksamhet och en grundlig genomgång av metoder och resultat som kan utvecklas till samlade nationella riktlinjer och avhopparverksamhet och sociala insatsgrupper.

Attacker mot blåljuspersonal är ett stort problem i de särskilt utsatta områdena. 2015 anmäldes totalt 58 fall av våld mot ambulanspersonal, polis och brandkår visar statistik från Arbetsmiljöverket. Många poliser vittnar om en minskad vilja att anmäla, helt enkelt eftersom det blivit en del av vardagen.

Redan 2011 beskrev Myndigheten för samhällsskydd och beredskap utvecklingen gällande våldsamma upplopp i Sverige. Rapportens titel, Våldsamma upplopp i Sverige – från avvikelse till normalitet, sammanfattar läget. Exempel på orsaker bakom detta är extrem segregation och utanförskap. Rapporten beskriver en förändring där bråken de senaste åren oftare sker i förorter och bostadsområden än i storstädernas stadskärnor, arenan har utvidgats från kärnan till periferin. Där beskrivs också upplopp som startats som familjefejder och vedergällning för olika typer av hedersrelaterade brott.

På senare år vittnar poliser om en annan typ av upplopp, där yngre personer drivs på av äldre kriminella att attackera blåljuspersonal. Idag ställs höga krav för att poliser ska ha rätt till skadestånd i form av kränkningsersättning när de utsätts för brott. Alliansen anser att detta är otillfredsställande. Att till exempel spotta en polis i ansiktet bör alltid leda till skadestånd. Detsamma bör gälla när poliser utsätts för våld som kan jämföras med misshandel av normalgraden. Därför bör regeringen skyndsamt exempelvis ge ett tilläggsdirektiv om kränkningsersättning för poliser i utredningen ”Ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal” så att det kan utredas hur polisens rätt till ersättning vid allvarliga kränkningar ska kunna utökas. Riksdagen har riktat ett tillkännagivande

till regeringen om att utöka polisens rätt till ersättning vid allvarlig kränkning som vi i Alliansen vill se efterlevas.

Problem med attacker på vitala samhällsfunktioner förvärras som en konsekvens av regeringens bristfälliga idéer. Från stenkastning mot blåsljuspersonal på akuta uttryckningar har kriminella gäng också börjat dyka upp på sjukhus och attackera sjukvårdspersonal. Det rör sig om stora gäng som dyker upp efter exempelvis skjutningar och hotar personal. Problemen ökar och personalen känner sig tvingade att vända bort namnskyltar för att inte kunna identifieras. Vissa sjukhus har tvingats sätta in speciella bevakningsresurser som följer skottskadade patienter genom hela vårdprocessen för att kunna mota bort eventuella gängmedlemmar och anhöriga som stör och hotar. När gängen motas bort från sjukhuset händer det att de står utanför sjukhusen och väntar på vårdpersonalen. Det kan inte accepteras att detta fortgår, förvärras och normaliseras. Vi vill skärpa straffen för hot och våld mot sjukhuspersonal och andra vitala samhällsfunktioner.

Kameraövervakning

Polismyndigheten har länge efterfrågat ett underlättande för kameraövervakning på särskilt brottsutsatta platser. På flera platser i landet har polisen slagit larm om att exempelvis öppen knarkhandel pågår, men det har varit svårt att upprätthålla lag och ordning, bland annat eftersom polisen haft stora svårigheter att få tillstånd för kameraövervakning. Redan 2013 ansökte stockholmspolisen om att få sätta upp kameror i Rinkeby, Tensta och Spånga. Det skulle dröja tills 2017 innan sådana kameror sattes upp, efter många turer hos länsstyrelsen, Datainspektionen och kammarrätten. Samma problem har drabbat polisen i Linköping, där tillståndet för kameraövervakning dragits in på krogtäta Ågatan. Enligt myndigheten själva kan de få lägga tusentals timmar på administration för att få sätta upp kameror. Under tiden drabbades de boende av att polisen saknar rätt möjlighet att förebygga och lösa brott. När kameraövervakning väl kommit till stånd har områdena lugnat ner sig betydligt, enligt vittnesmål från de som drabbas allra värst: de boende.

Tillståndsprövningen tar idag alldeles för lång tid, vilket kan innebära att när polisen fått tillstånd att övervaka en plats, så hinner kriminella element etablera sig på en annan. Polisen måste ha möjlighet att agera snabbt för att skapa trygghet och behöver rätt tekniska verktyg för att åstadkomma detta. Regeringen drar fötterna efter sig i denna fråga som är nödvändig för att bryta den oroande utvecklingen med den grova brottsligheten i Sverige. I Överenskommelsen om åtgärder mot terrorism kom regeringen och Alliansen överens om att förenkla möjligheten till kameraövervakning. Detta måste ske skyndsamt. För att öka tryggheten och ge bättre möjligheter att bekämpa brott bör fler kameror tillåtas. Detta gäller särskilt i utsatta områden där brottsligheten är hög. Polisens möjlighet till kameraövervakning måste därför förenklas.

Samarbete mellan Tullverket och polisen

En skarpare gränskontroll skulle kunna försvåra införsel av exempelvis vapen och drogförsändelser till Sverige såväl som utförsel av stöldgods till andra länder. I det

sammanhanget bör det ses över vilka förbättringsåtgärder som kan vidtas för att Tullverket ska ha rätt förutsättningar att mer effektivt kunna motverka brott vid gränsen. Ytterligare insatser för att motverka utförelse av stöldgods till andra länder behövs.

För att förhindra att vapen kommer in i landet krävs det flera åtgärder, dels ett bättre gemensamt regelverk inom EU för åtgärder som exempelvis märkning för att förhindra spridning, dels ett bättre samarbete internationellt rent polisiärt, men också ett bra samarbete mellan tull och polis för att minska vapensmugglingen. De två myndigheterna har tidigare haft ett gemensamt uppdrag att kartlägga omfattningen av den illegala vapenhanteringen. Vi anser att regeringen åter bör ge dem ett sådant gemensamt uppdrag.

Att tullen har rätt verktyg är av yttersta vikt för att stoppa inflödet av illegala vapen som används av kriminella. Tullverket och polisen bör få ett nytt myndighetsgemensamt uppdrag att stoppa detta inflöde.

Samarbete mellan Kronofogden och polisen

Kronofogden har en viktig roll i kampen mot den organiserade brottsligheten, där svarta pengar florerar och är svåra för myndigheten att hitta och utmäta. Polisen har kritiserats av Justitieombudsmannen för att ha brutit mot generalklausulen i 10 kap § 27 i OSL när information om beslagtagna medel lämnades ut till Kronofogden som sedan kunnat utmäta dessa medel. Justitieombudsmannen skriver i ett beslut från mars 2017:

Det finns inte någon sekretessbrytande bestämmelse som reglerar polisens möjlighet att lämna uppgifter till Kronofogdemyndigheten för att möjliggöra utmätning av egendom som påträffas i polisens verksamhet. [...] Polismyndighetens möjlighet att lämna sekretessbelagda uppgifter till Kronofogdemyndigheten i syfte att möjliggöra en utmätning av egendom som påträffas i polisens verksamhet är inte lagreglerad. I stället tillämpas generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Det bör framhållas att generalklausulens syfte är att vara en ventil för att inte oförutsedda hinder ska uppkomma i myndigheters verksamhet.

För att polisen och Kronofogdemyndigheten ska ha ett fortsatt fruktbart samarbete mot den organiserade brottsligheten bör polisens möjlighet att dela med sig av sådan information ses över genom att en utredning tillsätts för att tydliggöra lagstödet för polisens och Kronofogdemyndighetens samarbete.

Polisär närvaro i socialt utsatta områden

I polisens rapport ”Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för Polisen” från 2017 konstaterar polisen att det finns 61 geografiska områden där lokala kriminella nätverk anses ha negativ påverkan på lokalsamhället. 23 av dessa områden anses vara särskilt utsatta. Polisen ser situationen i områdena som allvarlig. I rapporten lyfts tre åtgärder fram som viktiga för att komma till bukt med problemen, nämligen kontinuerlig polisiär närvaro och strategiskt inriktade insatser, samverkan och kommunikation. Riksdagen har riktat tillkännagivanden om polisens närvaro i brottsutsatta områden som regeringen inte har levt upp till. Allianspartierna kan konstatera att regeringen inte tar frågan om tryggheten i de särskilt utsatta områdena på allvar. Från och med den rödgröna regeringens tillträde 2014 till i år har antalet särskilt utsatta områden blivit fler, från 15 till 23 stycken. Den här utvecklingen måste brytas. Det finns

flera exempel där polisen haft svårt att rekrytera personal till särskilt utsatta områden. Det gäller till exempel i Vivalla utanför Örebro och operation Mareld i Stockholm som skulle förstärka bemanningen i utsatta områden. Regeringen måste försäkra sig om att polisen har tydliga och mätbara mål för den polisiära verksamheten i de särskilt utsatta områdena.

Ett annat problem är underbemanningen i poliskåren, som blivit allt värre under den rödgröna regeringen, vilken innebär att polisen endast har tid att fokusera på de grävsta brotten. Detta kan innebära att polisen måste lämna vissa utsatta områden när de exempelvis sprängt ett kriminellt nätverk. Då måste uppmärksamheten riktas åt ett annat håll och en annan plats, vilket ger utrymme för nästa generations kriminella att etablera sig och den onda cirkeln fortsätter. Polisen bör få i uppdrag att etablera en mer permanent närvaro i dessa områden för att säkerställa ett långsiktigt arbetssätt för en långsiktig trygghet och säkerhet.

Tomas Tobé (M)

Johan Hedin (C)

Roger Haddad (L)

Andreas Carlson (KD)